

ԳԱՂՏՆԻ ԺԱՄԲԱՆ

ԺԱԳ Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

891.99

Հ-17

6 NOV 2011

851.99
19-7-43 = 10-17
ՀԱՅԿԵԱՆ

ԺԱԳ Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԳԱՂՏՆԻ ԸԱՄՔԱՆ

ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

ՏՊԱԳՐ. "ԳԱՆՅԱՆ"

17426

Գ. Ա. Հ. Ի. Բ. Է.
1938

ԱՆՑՈՐԴԻՆ

Ա.

Ողջո՛յն, Անցո՛րդ անձանօր.— իբրեւ ընծայ բանկազին
Քեզ կը բերեմ խունկ եւ վարդ.

Քումայք ցայգուն՝ այս ազնիւ, լինի պէս նարմ ռուպիին՝
Ինծի եկու՛ր, բարի՛ մարդ:

Շու՛ճ, ձգե՛ այդ պողոտան՝ ուր ժխորը բու սրփդ
Կը դարբնէ մահը՝ զինո՛վ,

Ուր փոշիի եւ գոլի մառախուղներ բանձնախփս
Քեզ կը խեղդեն մոլուցֆով:

Հոն՝ զարեանօս իր շունչով՝ ցոփութիւնը կասաղի՛
Մթնոլորտն է նուաներ.

Եւ սառ մութին մէջ խորունկ ու կեղծիքին սակ լեղի
Ա՛հ, սերդ ժանգ է կապէր.

Բ.

Շու՛ճ, ձգե՛ այդ պողոտան՝ ուր մոլորած, իրմագին,
Կը քաղաքաւաւաւիր,

Եւ մանուկի պէս ժպտուն, մեկդի նեւած սիրտդ հին,
Հե՛ք եղբայր, ինձ մօտեցի՛ր:

23727-59

Յառաջացի՛ր դաշին մեջ ուր ցայգն ափով իր լուսե՛
 Ոսկի ցորեն է ցաներ,
 Ու հետեւե՛կ գետակին՝ որ ոսկեաանձ կը վազէ
 Մինչեւ պուրակն ու ձորեր:

Վանգ ա՛ն ալոջեղ՝ փրփրուն վարդենւոյն մօտ ցնձագին,
 Դիտե՛ հեռուն լուսափաղփ.—
 Ահա հանդա՛րս կ'երկարի ծիլ ծառերու լոյծ շուփին՝
 Գաղսնի շամբան սիրասարփ...

Եկո՛ւր, մտնե՛նք միասին անոր դռնէն գաղսնապահ՝
 Սաղարթներու մէջ բացուած.
 Այս նամբան ալ իր տղու հեփիարթն ունի շափիւղայ,—
 Ունկնդրենք իր երգը ցած:

Տե՛ս. իրիկունն երփներանգ՝ զուռին առջեւ ծնրաղի՛ր՝
 Կը դարպասէ ջրցայտն որ
 Պարիկի պէս, շողերուն փայփայանքէն արբբշիւ,
 Կը կայքէ պար մը բոսոր:

Շրթունքի պէս կիսաբաց՝ ծիլերուն մէջ՝ բոյրերու
 Վարդ խոստում մը կը ծաղկի.
 Ծիւղերուն հետ կը խաղայ անմեղ՝ սարփանք մը հովու՝
 Բորբ ծափերով մանուկի...

Գ.

Անցո՛րդ, ծծե՛ շաւիղին բուրումները կանացի, —
 Սերերով են աղաղձուն.

Վազե՛ անհոգ, խօ՛ւ շնչէ միջոցն՝ ուրեղ կը յածի
 Լոյսի նուագ մը ծիծղուն:

Ճամբուն վրան ես՝ շռա՛յլ, — լուռ շուփերէն ապահով, —
 Ամբողջ սիրքս եմ սփռե՛ր՝
 Իր յոյսերով, տենչերով, լոյս խիւղերով, վիշտերով,
 Ծաղիկ սերով սրբանուէր:

Օ՛ն, քիչ մըն ալ սուգուիմք ներս . . . Մտնո՛ւ ձուլուիլն ես
 Կ'ըղձամ

Ճամբուն արտին հետ նարդոս.
 Կ'ուզեմ՝ ինծի պէս զգաս ծո՛ւլ բնութիւնն անքառամ,
 Ըլլա՛ս եղբայրս հեքանոս...

Եկո՛ւր, Անցո՛րդ անձանօր, — եւ դաբիրին ծնրաղի՛ր՝
 Անմեղ ցայգուն այս բումայք,
 Անհունն ի վար պտուստող Գաղսնի Ճամբուն՝ սիրաղի՛ր
 Լսե՛ նուագն, — իմ հեփիարք...

Ա.

ՀԵՌՈՒՆԵՐ ... ՀԵՌՈՒՆԵՐ ...

Ես սիրում եմ մթնաղբ մրբակերս,
 Երբ ամէն ինչ երազում է հոգու հետ...
 ... Եւ թւում է որ անեղբ է ամէն ինչ—
 Որ ողջ կեանքդ է մի անսահման քաղցր նիւթ:
 Վահան Տէրեան

ՀԵՌՈՒՆԵՐ . . . ՀԵՌՈՒՆԵՐ . . .

Ջուրերուն մէջ կտոր կտոր հայելիներ կ'արիւնին,
 Հայելիներ՝ ուր կը ցոլան անթիւ աչքերն իրիկուան,
 Ո՞ր հարսն արդեօք նետեր է հոն զարդարանքի
 հայելին՝
 Ուր կարծես դեռ իր կոյս դէմքին գիծերը մեղմ
 կը դողան...

Հեռուներու ափին կանգնած շլացման պահն է ոսկի,
 Ուր իր ճամբուն երկայնքն ի վար, — կարծես խոց-
 ուած գաղտնօրէն,—
 Ամէն նայուածք խո՛ր կ'երագէ՝ լոյծ աչքերով եղնիկի,
 Եւ ուր հոգին իր սպիին կը գգայ բացուիլը նորէն...

Իրիկունը ծառերուն մէջ իր պրիսմակն է փշրեր,
 Ու կը տօնէ շռայլութիւնն իր արիւնին բոցեղէն,
 Որուն բոյրը տերեւ տերեւ, օ՛, կը յորդի ճիւղերէն:

Շուքերն իրենց առագաստը դէպի գիշեր կը բանան,
 — Ո՛հ, ձեզ դիտե՛լ ագահօրէն բիւր աչքերովն իրիկ-
 ուան,
 Քաղցր հեռունե՛ր, ջինջ հեռունե՛ր, ո՛վ հմայող հե-
 ոուներ ...

Ջուրերուն մէջ կտոր կտոր հայելիներ կ'արիւնին ...

ՄԹՆՇԱՂ

Արիշէն վար՝ շռայլ շուշաններ կը տեղան,
 Զիւնի թաւիշ ուլունքներու ճիշդ նման,
 Յուշիկ շոյուած շշուկներէն հեշտ սիւքին,
 Արիշէն վար շռայլ շուշաններ կը թափին
 Առուակին մէջ՝ ուր ցոլացումն իրիկուան,
 Յնցուղուելով տերեւներէն ոսկեծին,
 Կը տարածէ ցոլքի երազ մ'անսահման...
 Եւ արիշէն վար շուշաններ կը թափին,
 Ինչպէս ծիւնի փաթիլներ՝ որ կը շողան
 Գինովցած ծո՛վ շշուկներէն մշուշին,
 Որուն ետեւ առուակին մէջ աղուածայն,
 Արիշէն վար նոր շուշաններ կը թափին
 Շառայլներուն հետ իրիկուան վրծինին,
 Ուրկէ ծորող նկարին մէջ դաշտային,
 Զիւնի ճերմակ ուլունքներու ճիշդ նման,
 Արիշէն վար՝ շռայլ շուշաններ կը տեղան...

Կ Ա Ր Օ Տ

Համբոյրիդ, զիւե՛ր, պատուհանս է բաց:
 Մ. Մեծարենջ

Այնքա՛ն կարօտ եմ կանչին սրինգի մը հեռաւոր,
 Այնքա՛ն կարօտ հեքիաթին՝ երազող ջինջ աչքերու,
 Որ կ'ըղծայի բանալ սիրտս ամէն լոյսի եւ հովու,
 Երկինքի լոյծ կուսութեան խօ՛ւ տարփանքը զգալու:

Սաղարթներուն մէջէն՝ ուր արեւը բժոժ կը բանի,
 Ինչո՞ւ ճամբուս երկայնքին դալար սօսափ չի տեղար.
 Զանգերն ինչո՞ւ հեռուէն չեն վազեր մօտըս կայտա՛ռ.
 Ա՛հ, համբոյրիս տակ վտիտ՝ թիթեռնիկ մը կը թօշնի:

Սիրուն աստղե՛ր, ձեր լոյսի բոժոժներուն մէջ արծաթ՝
 Ինծի համար հնչեցէք գորովալից երգ մը տաք,
 Եւ մազերուս մէջ, զեփիւ՛ռ, ծափահարէ խօլարծակ.
 — Սակայն շուրջըս ես կը զգամ խուսափում մը
 լիառատ...

Ո՛հ, այն ատեն, դո՛ւն եկուր, աղուճճ, աղուճճ
 իրիկուն,
 Ինծի եկո՛ւր մանուկի երազատենչ քայլերով.
 — Ծածուկ դուռը պարտէզիս բաց եմ թողած սի-
 րոյդ ծով,
 Քեզ կը սպասեմ — ժամադիր՝ մօտը շուայտ վար-
 դենւոյն:

Եկո՛ւր, եկո՛ւր, սիրելիս թո՛ղ ձեռքս ամփիդ մէջ
 պահեմ,
 Ու ճակատքս ծռեմ վար՝ ուսիդ վրայ հեշտալի.
 Աղջկայ նուրբ շրթներով համբուրէ՛ գիս տարփալի,
 Ու պինդ գրկէ՛, սեղմէ սիրտս՝ հոտեւան շէկ կուրծ-
 քիդ դէմ:

Այնքա՛ն կարօտ եմ կանչին սրինգի մ'որ հեռո՛ւն է...
 — Ո՛հ, պարուրէ՛ իմ հոգին խարտեաշութեամբ քու
 սիրոյն,
 Ու սիրէ՛ գիս մոլուցքով, աղուճճ, աղուճճ իրիկուն,
 Թէեւ գիտեմ թէ սէրըդ քիչ քիչ գաղտնի կը սպաննէ...

ՄԵՌՆՈՂ ԺԱՄՈՒԱՆ ԱՆԿԻՆԷՆ

Ոսկի մատներն իրիկուան
 Մեղ՛մ կը հպին ծառերու
 Ստեղներուն — հոն՝ հեռո՛ւ...

Բոյրերու երգ մ'անսահման
 Առագաստն իր կը բանայ
 Ճիւղի զմրուխտ ծովուն վրայ—

Ուր արեւ մը կը փախչի՝
 Սեւ որսորդին օդայած
 Անյայտ նետէն զարնուած...

Դա՛ւն է ցայտքը կարկաչի՝
 Երբ ջուրին մէջ իրիկուան
 Աչքերն արիւն լոկ կուլան. —

Կուլան մէջէն ծառերուն
 Անհունօրէն կարմիր եւ
 Նուրբ փոշիներ հոլաթեւ:

Քողածածուկ ժամ տժգոյն՝

Ուր ամէն սիրտ տրտմահակ

— Թեւի մը պէս հոգեվարք —

Կ'ըղծայ խոյս տալ՝ անստոյգ

Վաղուան միջին ճամբայէն,

Անհետ փախչի՛լ ինքն իրմէն...

Ոսկի մատներն իրիկուան

Կ'ոգեվարին ծառերու

Ստեղներուն վրայ՝ հեռո՛ւ...

ԻՐԻԿՈՒՆՆԵՐ

Il est des soirs où les fleurs ont une âme.

ALBERT SAMAIN.

Իրիկուններ թանձրամած,

Անհուններու ոսկի ափին պարզուած՝

Զերթ առաքաստն հեքիաթային մէկ նաւու,

Եւ շղարշեայ բոցերու եւ թոյրերու

Հովահարին պէս ծփո՛ւն, —

Իրիկուններ հեշտագին, իրիկուններ երազուն՝

Հոգիիս մէջ կը նային...

Իրիկուններ հոգիիս մէջ կը թռչին

Նուրբ թեւերով թիթեռի՝

Ուր երկնքին կապոյտն ու շէկը բարի

Կը նշանուին իրարու...

Օ՛, էութեանս դղեակին մէջ՝ գոյներու

Եւ զանգերու հարսանիք մը կը խայտայ,

Եւ ժամանակն հոգեհմայ

— Որ կը վազէ բորբ վարդերու ճամբայէն՝

Լոյսը թեւին, խօլօրէ՛ն, —

Բաժակներուն մէջ գինիի

Կ'արիւնի՛ր . . .

Եւ հեռո՛ւն՝ հոն՝

Հորիզոնին գաւիթին վրայ մարմարին

— Սէրերու պէս լուսաշող, անհո՛ւն՝ նման կարօտին, —

Իրիկուններն հանդա՛րտ հանդա՛րտ կը խաչուին...

Կը զգամ կայտառ անյագութիւն մ'այն ատեն

Որ կ'արշաւէ քառասմբակ ինծի պէս,

ՍԻՐԱՀԱՐՍ

Իրիկունը տարփալի
— Ուր նրբօրէն կը հալի
Բոյրերու շեղջ մը վսեմ,—
Կուրծքիս վրայ կը սեղմեմ...

Տերեւներու, թռչունի
Անհուն սիրտ մը կ'արիւնի
Սա շողին մէջ զանգրահեր՝
Որ նայուածքս է նուաճեր:

Լոյսին, բոյրին, աստղերուն
Բառերով նուրբ եւ թագուն,
Կը յանձնուիմ իրիկուան:

Ու վախնալով որ յանկարծ
Մոլթը գողնայ սիրահարս,
Գաղտնի սիրտըս խօլօրէ՛ն

Ես կը պատմեմ լոկ իրեն...

Ի Ր Ի Կ Ո Ւ Ն

Հին երգի պէս, իրիկունն ուղիներէն ինձ կուգայ...
Աչքերուն մէջ՝ վարդի ծո՛ւ վնիջ մը ծաղիկ կը բանայ,
Եւ ուղիներն ինձ կուգան իրիկունէն լո՛ւռ քշուած...

Խարտեաշ մանուկ մը ահա բանալով ձեռքն իր ճերմակ,
Այնտեղ կը զգայ թաւիշ ծիւնն երեկոյեան կապոյտին,
Ու լա՛յն բացուող ձեռքին մէջ, ա՛հ, մանուկներ կը
ծիւրին...

Հեշտ սրտի մը նուաղումն երկնքին մէջ կ'երկարէ
Երանգներու տարփալի երազանք մը բարունակ.
Ու երկինքը սրտիս մէջ կը նուաղի՛ ներդաշնակ...

Հին երգի պէս, իրիկունն ուղիներէն ինձ կուգայ...

ՁԱՅՆԵՐ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ՄԷՋ...

Այս իրիկուն, մեռնելու տենչն խոցուած ո՛վ հոգի,
 Լսէ՛ բոյրը դողանջող բոժոժներով իր ոսկի՝
 Եթերին մէջ որ կարծես պարտէզներուն վրայ բարձած
 Կը նմանի թափանցիկ զանգակատան մ'օդայած...

Միջոցն անհո՛ւն է կուժի մը պարապին պէս գաղտնի՝
 Ուր շշուկի մ'արծազանգն ազահօրէն կ'ընդլայնի...
 Լսէ՛ սիրտը ջուժակին որ — վէրքերուդ բարեկամ—
 Կը թափառի գրկուած՝ ճառագայթի մը տարտամ:

Ծառերուն մէջ յամեցող հայլիներուն շլացման
 Կախարդանքը բանտարկէ՛ նայուածքիդ մէջ սիրակաթ.
 Շու՛տ, ճակատըդ հանգչեցո՛ւր ուսին անցնող այս
 մանկան,

Ու շնչէ՛ իր վարսերուն խարտեաշուժիւնն երփնա-
 թերթ. —
 Ա՛հ, ո՛վ հոգիս, վարդերուն եւ լոյսերուն մահուան
 մէջ՝
 Լսէ՛ հանդարտ երեկոն որ կը թափի փերթ առ փերթ...

ԲԼՐԱՆ ԼԱՆՁԻՆ

Ինչպէս հեքիաթ մը մամիկին շրթներուն,
 Հիւղը՝ հեռո՛ւն՝ բլրան լանջին կ'օրօրուի.
 Իր տանիքին կ'արիւնի ցայգն հեւհեւուն՝
 Ինչպէս հեքիաթ մը մամիկին շրթներուն...

Երբ յուլօրէն շաղն այգիին մէջ կ'իջնէ,
 Պարտէզներէն խոյս կուտայ թեւ մը բոյրի.
 Ծո՛վ ծառերուն կանաչը դափ կը զարնէ,
 Երբ յուլօրէն շաղն այգիին մէջ կ'իջնէ:

Ակին վրայ հակած զուարթ աղջկան՝
 Արեւն իր սանտրն ամպին տակէն կը նետէ.
 Դաշտէն դարձող մշակները կը խնդան՝
 Ակին վրայ հակած զուարթ աղջկան:

Հօտը կ'անցնի օծապտոյտ ուղիէն՝
 Ուր ցայգը ժի՛տ կը թաւալի փոշելից.
 Եւ ծիւնաթոյր փտակի պէս յամրօրէն՝
 Հօտը կ'անցնի օծապտոյտ ուղիէն:

Հիւղը՝ հեռո՛ւն՝ բլրան լանջին կը խոկայ,
 Ինչպէս հեքիաթ մը մամիկին շրթներուն.
 Ու մինչ հովը թռւփերէն բոյր կը գողնայ,
 Հիւղը՝ հեռո՛ւն՝ բլրան լանջին կը խոկայ...

ՃԱՄԲՈՒՆ ԵՐԿԱՅՆՔԻՆ

Զոյգերու պէս՝ յուլօրէն՝
Ծառեր ճամբուն հետ թեւ թեւի
Դէպ հորիզոն կը քալեն,—
Ստուերն իրենց կը հետեւի
Տարտամ ձայնի քայլերով.
Եւ իրիկունն իր եղնիկի
Զգալով մահն, անվրդճ՝,
Կը թաղէ իր ճակատն ոսկի
Ծառերու ծովի ծոծրակին...

— Ճամբէն անցնող չքնաղ տղան
Կը զգայ երկայնքն իր միսին
Գողտըր մատները նուաղման
Որ իրիկուն կը բուրեն...

Ծառեր ճամբուն հետ սիրտ սրտի
Դէպ հորիզոն կը քալեն,—
Մինչ սրտիս մէջ կը պտըտի,
Նուրբ քայլերովն ստուերին,
Ոտնաձայն մը ցաւագին...

Օ՛, ուղիներն ուր իրիկունան
Կը հնչէ զանգն հոտեւան...

ՄԵՌԵԼՈՅԻ ԻՐԻԿՈՒՆ

Շուքն իրիկունան, բոյրի պէս, կը բարձրանայ ծորերէն...
Խունկին պարոյրն անորոշ կը պլլուի մոմերուն
Որ կը դողան հուսամի ծոյլ նուաղման մէջ անհուն,
Եւ սաղմոսի մը կուգայ հեւքն հոգեվարք՝ մատուռէն...

Ուռենիներ, հովին մէջ, կը զգան սիրտ մը որ կուլայ,
Եւ իրենց խոց ճիւղերէն անցնող կանչեր շատ տխուր,
Մինչ կ'աղօթէ շատրուանն աւագանին մէջ անդոյր՝
Հալով հատերն իր հիւծած վարդարանին յակինթեայ:

Շիրիմներու կածանէն կ'անցնի երազ մ'անանուն.
Ճերմակութեանց մէջ դալուկ՝ մեծ թակոյկներ կը
յորդին,
Եւ շրթունքներ ծարաւի կ'ըմպեն սէրը սիւքերուն...

Անդորրութեան մէջ՝ ուր վէրք մը կը հոսի, ո՛վ
սիրտն իմ,
Քու լռութեան տաւիղով լա՛ց մեղեդին իրիկունան,
Մեռելոցի իրիկունան՝ ուր հոգիներ կը յածին...

Շուքն իրիկունան, բոյրի պէս, կը բարձրանայ ծորերէն...

ԱՅՍ ՎԱՐԴ ԻՐԻԿՈՒԱՆ...

Այս վարդ իրիկուան
Նինջիս ճամբայէն՝
Կ'անցնի տրտմօրէն
Պարիկ մը՝ անծա՛յն:

Շրթներուն վրայ՝
Ուր դառն ժպիտի
Վէրք կը պտըտի,
Բառ մը կ'ամպանայ...

Լռութեան շռայլ
Նետերէն խոցուած՝
Թեւերն են կոտորած,
Եւ աչքերն՝ անփայլ:

Պահն է անանուն՝
Ուր սիրտը մանուկ
Կը բաղձայ, — թակոյկ
Մ'ինչպէս ակաղծուն, —

Գաղտնի խօսքերու
Անծրեւն իր տեղալ,
Ու հեշտանքն զգալ
Նորէն լեցուելու...

ԴԱՇՏԱՆԿԱՐ

Միջոցն՝ առոյգ բոյրերով է նկարուած,
Եւ պարուրուեր կանաչութեամբ մ'երկիւղած:

Օ՜, զարունի այս փթթումը մետաքսէ՝
Որ օդին մէջ անյագօրէն կը վազէ.—

Թռչունին ճիչն եղնիկի պէս կը ցատքէ
Շառափներու ճամբուն վրայ ոսկիէ...

Սիւքերուն մէջ ճիւղի զուարթ ոստումներ
Կը մտրակեն անդորրութիւնն ու եթեր:

Ուղիները բերկրութեամբ են սփռուած.
Եւ ջուրերուն մէջ մինչ անթիւ այտեր թաց

Կը մարմրին վարդերու պէս հեշտօրէն, —
Ծաղիկներուն վրայ լոյսեր կը ծիւնեն...

Ա Շ Ն Ա Յ Ի Ն

Մայրամուտն իր սուրով ոսկի,
 Լիճին մէջէն եւ դաշտերուն,
 Արահետ մ'է բացեր վերքի:

Անոր եզրին՝ բեկած ցողեր,
 — Հեռի մատրան զանգերուն հետ,—
 Սուգի թափօր մըն են կազմեր:

Թռչուն մը հո՛ն ի գու՛ր կ'ըղծայ
 Թեւն իր պարզել՝ իբր հովահար՝
 Հորիզոնին այտին վրայ. —

Ճիւղերուն մէջ, շուրջն իր մարմնին
 Կը թափառի երազի պէս
 Նուրբ հոգեվարք մը աշնային...

Եւ ճամբորդը իրիկնադէմ
 Կը զգայ սիրտն իր՝ քառուղիին
 Վրայ խաչուի՛լ անհունօրէն...

Ա՛հ, ո՛վ հոգիս, սուգի ճամբան,
 Տե՛ս, կ'երկարի քու պարտէզդ.
 —Դա՛ռն է զգալ խաչը աշնան...

Խ Ո Ն Ջ Է Ն Ք

Դաշտերուն մէջ լի մեղկութեամբ աշնային,
 Կը պարպուի միջոցին սիրտն յուլաբար.
 Տերեւները, թեւերու պէս նետահար,
 Կաղ թռիչքով մը հովերէն կը քշուին:

Դիւղանկարն՝ ուր կը հնչէ զանգ մը, յա՛մը,
 Ծաղիկի նուրբ վերքով հեռո՛ւն կը ցաւի.
 Եւ սա ճամբորդն ա՛յնքան յոգնած կ'երեւի՝
 Որ ճամբուն մէջ պիտի իյնայ տրտմահար...

Դաշտերուն մէջ լի սարսուռով աշնային,
 Դառն ու վտիտ լոյսի սրինգ մը կուլայ.
 — Ո՛վ իմ հոգիս, քեզ կը բերեմ իբր ընծայ՝
 Հեռո՛ւն մեռնող թիթեռնիկին նինջն յետին...

ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ

Մ. Մեծարենցի ծաղիկ հողիին

Դաշտին վրայ կը ծիւնէ կապոյտ հեշտանքն ի-
րիկունան...

Սիրատարի կանչն երկնքին՝ ջուրերուն մէջ կը հիւծի,
Զերդ փողի մը ձայնը լոյծ՝ անտառներու խորութեան.
Վարդ պահն է ուր ես կը զգամ բոյրի մատներ
աղարծի՝

Մթնոլորտին մէջ բանալ անթիւ վէրքեր թռչունի.—
Աշխոյժ թռիչքն հովերուն, ուր եղնիկներ կը կայթեն,
Շուշանի պէս փերթ առ փերթ հետզհետէ կը թօշնի,
Մինչ բաղձանքի սրինգներ կ'ոգեվարին յուլօրէն...

Մեծարենցի կոյս հոգին, ինչպէս տղու դէմք մ'անոք,
Զուլթակի մը կարօտին վրայ թեթեւ կը հակի,
Ու կ'երագէ լոյսի ծափ, սէր ու ծիծաղ աղջիկի:

Ամէն ծաղիկ կ'ողողուի գաղջ սուտովը գիշերունան...
— Ես կը խորհիմ այն մաքուր հոգիներուն՝ որոնք լո՛կ
լուսնին, բոյրին, եթերին անուրջներով ապրեցան...

Դաշտին վրայ կը ծիւնէ կապոյտ հեշտանքն իրիկունան...

ԽՃԱՆԿԱՐ

Տերեւներուն մէջանդրէն՝
Նրբին սալ մը ցոլքերու
Շաւիղին մէջ գաղտնօրէն
Կանգ է առեր՝ երկա՛ր ու
Բամբիռի պէս ծիծաղուն
Ճիչերով իր թռչունի...

Երկնքին պահն երագուն
— Նունուֆար մը գերթ անգայտ —
Լճակին մէջ կը թօշնի.
Եւ իրիկունն՝ ուր շուայտ
Բոյրերու եւ երանգի
Կը հիւսուի ցանց մը անտես՝
Կարապին բորբ վիզին պէս՝
Ծառերն ի վար կը հակի...
Աշնան տփգոյն նինջն արդէն
Կը ծովանայ աչքիս մէջ,
Ու յակինթներ կը թօթուեն
Իրենց կապոյտ հմայքը գէջ...

Մոլորեր է այծն՝ հեռո՛ւն...
Եւ մէջանդրէն ճիւղերուն
Կ'անցնի արեւն երբ տարտամ
— Գունատ սալորդ ցոլքերու —
Օ՛, այն ատեն ես կը զգամ,
Թէ պէտք ունիմ մեռնելու...

ՆՈՒՆՈՒՖԱՐՆԵՐ

Նունուֆարներ դեղին դեղին կը մաշին...

Հո՞ն ջուրերուն վրայ տրտում, ուր աշնան
Ցուքերն անգայտ մատանիներ կը բանան,
Եւ հովուերգակ եղէգներուն մէջ մատղաշ,
Նունուֆարներ կ'ոգեւարին անշշուկ:
Երազանքի նուաղումով մը խարտեաշ՝
Ծիրերն անոնց, կիսաստուերին մէջ փափուկ,
Կ'անրջանան լալով կապոյտ մը նրբին.—
Կարծես կանաչ հովահարներ հոլանի՝
Անցնող սիւքէն ծոյլ թափերով կ'օրօրունի,
Այտերու մօտ մանկան գունատ եւ գաղտնի
Մաշած թաւիշ մեղկութենէն իրիկուան...
— Ու կը զգամ թէ ջուրերն ի վար հոտեւան,
Եւ հովուերգակ եղէգներուն մէջ գինով,
Կը թաւալի ցայգուն շամբուշ սայլն ոսկի՝
Անիւներուն տակ իր անյայտ փշրելով
Նունուֆարներն՝ հոգիիս հետ ծաղիկի...

ՅԱՅԳԱՊԱՐ

Valse mélancolique et langoureux vertige I

CHARLES BAUDELAIRE

Իրիկունը միջոցին մէջ կը դառնայ՝
Ինչպէս թեթեւ շէկ փետուր մը թռչունի.
Ճամբուն սալարկն անհունօրէն կ'արիւնի՝
Բարձրէն կաթող ծաղիկներուն տակ ոսկեայ...

Զերթ պարն անյայտ հուրիներու հոլանի՝
Իրիկունը միջոցին մէջ կը դառնայ.
Յակինթ ուլունք կը ձիւնէ ծոյլ լիճին վրայ,
Ճամբուն սալարկն անհունօրէն կ'արիւնի:

Բոյրերէն վեր կ'ելլէ թալուկ մը ահա
Զերթ պարն անյայտ հուրիներու հոլանի.
Ո՛հ, ի՞նչ երազ վարդերուն տակ կը ծնի՝
Յակինթ ուլունք երբ կը ձիւնէ լիճին վրայ:

Փանդիւ մը մեղկ կուլայ սիրերգն իր գաղտնի.
Բոյրերէն վեր կ'ելլէ թալուկ մը ահա
— Յայգն հոգիիս մէջ յուլօրէն կը դառնայ.—
Ո՛հ, ի՞նչ երազ վարդերուն տակ կը ծնի...

ԿԻՍԱՍՏՈՒԵՐԻՆ ՄԷՋ ...

Կիսաստուերին մէջ նուրբ ցայգուն՝ ինչքան շրթներ
կը հիւծին,
Հեքիաթն իրենց դեռ չպատմած, չմըմնջած ծայն
մ'ոսին...

Անտառին մէջ կը թափառի երբ մթնշաղ մը մուլար,
Ռոնաձայնն իր շառափներուն, օ՛, ինչ անուշ կը
հնչէ.
— Կոյս մ'իր սրտին կը զգայ գայթը վարդերու մէջ
ոսկեսար:

Միջոցն՝ հանդա՛րտ՝ կը ծանրանայ սրտի պահով
մ'զգայուն՝
Ուր անորոշ ամէն շշուէ, ամէն շեշտ ինձ կը խօսին...
Իրիկուան մէջ անտառն ամբողջ կը դեգերի մոլորուն:

— Գաղտնի՛ խօսքեր, շշուկներու անհուպ քողին
տակ տարտամ,
Ինձ կը թուիք ա՛յնքան դիւթիչ, երազի պէս ա՛յն-
քան մօտ,
Որ իրիկուան անյայտ սրտին շէկ գուրգուրանգն ես
կը զգամ...

Կիսաստուերին մէջ նուրբ ցայգուն՝ ինչքան շրթներ
կը հիւծին,
Հեքիաթն իրենց դեռ չպատմած, չարտասանած
բառ մը սին...

Ա Ն Ձ Ր Ե Ի

Մայրամուտը՝ անձրեւի
Թելերուն մէջ բիւրեղեայ՝
Մանուկի պէս կը խաղայ.
Ինձի այնպէս կը թըլի
Որ երկինքն է վար կախուեր՝
Տերեւի մը պէս ծաղկած.
Ու կը շնչեմ հողմերեր
Զուարթութիւնն օդայած:

Վճիտ անձրեւն հատ առ հատ,
Թիթեռնիկներ իբր արծաթ,
Ծաղիկներուն վրայ դաշտի
Ազահութեամբ կը նստի.
— Կարծես կախարդ մը թափեր
է ձեռքերէն իր բարակ՝
Վարդարանի սատափներ:—

Սա ծիծառն է հոգեվարբ
Նրբութենէն ոլորտին
Որ կ'ողողէ իր հոգին.
Տերեւներու հոտեւան
Ստեղներուն վրայ կը զգամ՝
Անձրեւի նուրբ մատներուն
Փշրուիլը հեւհեւուն...

— Ո՛ւր Բնութիւն, անծրեւին
 Միթէ լոյծ եւ խոսափուկ,
 Անհունօրէն ալ փափուկ
 Թելե՞րն են որ քու թեւին,
 Լոյսին, բոյրին, լռութեան
 Եւ բիւրածին աստղերուն՝
 Կը շղթայեն՝ մեղմածա՛յն,
 Խաչուած թեւերն իմ հոգւոյն...

Հ Ր Ա Ժ Ե Շ Տ

Մթնշաղին ճամբէն գաղտնի
 Կ'անցնի շշուկ մը տրտմօրէն,
 Լռութեան մէջ շիջող գոյնի՝
 Ծաւալելով անհունօրէն:

Տերեւներուն մէջ նետահար՝
 Նշոյլներէն մայրամուտին,
 Կը դօղանջէ նուա՛ղ ու յա՛մը
 Հրաժեշտը հիւծող սրտին...

Կ'արծազանգէ ան թախծագին
 Վառ թռիչքներն այն հեռակայ,
 Որ խոտին մէջ, վայր մը, հիմա,
 Ինկա՛ծ, խաչուա՛ծ կ'ոգեվարին...

Մահն ես կը զգամ բոյրերու զով,
 Ու թեւերու պարզ մահն անտես,—
 Անհուն պարապն՝ որ կուժի պէս
 Միշտ կը լեցուի հառաչներով:

Ու դեռ կը զգամ ձեռք մը՝ հեռո՞ւն,
 Որ թուփերու ծայնով թագուն՝
 Անդարձ սրտին քայլերուն հետ
 Մեկնող ճամբան կը կանչէ՝ ետ...

Երնէ՛կ սրտին այն՝ որ կ'անցնի
 Հրաժեշտի ճամբէն գաղտնի,
 Տժգունութեանց յորդ խնջոյքէն
 Արբենալով անհունօրէն:

ՅԵՏ ՄԻՋՕՐԵԱՅ ԹԱԽԻՄ

Յետ միջօրէ տըրտութեան՝
 Ուր ամէն բոյր ծաղիկի
 Կ'առնէ շեշտ մը երանգի:

Եւ ուր մանկան նուրբ միսէն
 — Հիւժաժ ինչպէս ցոլք մ'աշնան—
 Դալկութիւններ կը ձիւնեն...

Պահն անգոյն է եւ տխուր՝
 Նայուածքի մը պէս տարտամ,
 Ուր յուօրէն ես կը զգամ

Թէ կը ծփայ, գողունի՛,
 Թիթեռին նիրհը մաքուր:—
 Ու կածանէ մը գաղտնի

— Աղջկան վարդ ճակտին պէս,—
 Հեշտ կապոյտ մը՝ մեղմակի՝
 Ուսիս վրայ կը հակի...

ՀԵԹԱՆՈՍ ԻՐԻԿՈՒՆՆԵՐ

Երկնէր երկին եւ երկիր,
Երկնէր եւ ծիրանի ծով
Երկն ի ծովուն ունէր զկարմիրիկ եղեգնիկն.

Երկինքներու բազինին վրայ երբ խո՛ր կը մխաբ,
Իրիկուննե՛ր ծիրանի, իրիկուննե՛ր կապուտակ,
Աստուածներուն ձեր անտես՝ կը գգամ աղօթքն
օդայած
Որ կը պատէ ամէն ինչ անմեղութեամբ մ'երկիւղած:

Ամէն անգամ որ ձեր լայն թեւերն հպա՛րտ կը
պարզէք՝
Անհուններու կամարին թառած թռչուն մ'իբրեւ շէկ,
Կը կարծեմ թէ ծաւալող ձեր բոցերուն լոյծ ճամբէն
Չքնաղ Վահագն ոսկեվարս դեռ կը վազէ խօլօրէն...

Ո՛հ, այն ատեն հեթանոս սուրբ պապերուս արիւնին
Համերգն ոսկի կը լսեմ երակներուս մէջ ջերմին.
Հին կարօտ մը արեւի, սիրելու տենչ մը յանկարծ
Ես կը յիշեմ հոգւոյս մէջ՝ ինչպէս երգ մը մոռցուած:

— Կ'ըղծամ ես քուրմն ըլլալ ձեր անմահական
տաճարին,
Որ իր հազար սեմերուն սփռեմ սէրըս՝ ինչպէս վարդ,
Որ ես լուամ ու օծեմ մարմարիո՞ղներն իր լազուարթ
Նուրբ միսերով աղջիկի, բոյրով, իւղով թանկագին...

Իրիկուննե՛ր հեթանոս, իրիկուննե՛ր վաղեմի,
Ձեզ կը սիրե՛մ, կը պաշտե՛մ՝ իբրեւ կուռքեր
Վահագնի.
Ո՛հ, թողէ՛ք զիս ձեր ոսկի բազիններուն ընծայեմ՝
Խօլ արիւնս որ պապերուս բոցեղ սրտէն գողցեր եմ...

ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԿՐՕՆՔ

Դուն գաղտնապահ ունկնդիրն եղի՛ր մանուկ իրիկուան
եւ իր անմահ կրօնքին սիրահար քուրմն աննման.
Նուագածուն իր եղի՛ր երգեհոնին թրթռուն՝
Ստեղներէն որուն բիւր՝ տարփոտ գոյներ կը զեղուն...

Չարչարանքներն իր երգէ՛ մեհեանին մէջ բնութեան,
Խաչելութիւնն անթառամ եւ սրբութիւնն իր շուշան,
Եւ իր արեան ոսկիին սէրն ու փառքը երգէ՛ դուն՝
Ծափ ու ծնծղայ զարնելով աշխարհի չորս կողմերուն:

Կանգնած բլրան կատարին՝ դիտէ՛ զայն ծո՛վ հիաց-
մամբ—
Շուայլ տօնով կ'ողողէ պարտէզ, լճակ, ամէն ամպ.
Անդրիններն իր մեհեանին հրաշքով են ակաղծուն...

Ո՛հ, ունկնդրէ՛, այս թռչող անդորրութեան մէջ
բիւրեղ,
Սուրբ իրիկունն՝ որ քեզի կ'ընծայէ մահ մը շքեղ,
— Եւ իրեն պէս, ինծի պէս՝ յաւերժանաս պիտի դուն...

Դուն գաղտնապահ ունկնդիրն եղի՛ր մանուկ իրիկուան:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ա Ի Ա Ն

Սօսիներուն մէջ խորո՛ւնկ՝ ինչպէս կանչ մը շեփորի,
Խարտիշահեր ու մատղաշ Անուշաւան մը կ'ապրի.
Ան կը խնդայ երկնքին եւ կ'երագէ անսահման՝
Երբ երեկոն կը լեցուի սրինգներով նրբածայն:

Յասպանման իր հոգին ճիւղերուն մէջ է թաքցած,
Ու թեւերը պատանի անհունօրէն են խաչուած.
Տերեւներուն շղարշեայ սօսափին հետ կը տեղան՝
Իդօն ու կարօտն իր առոյգ, կանաչ սէրը կուսական...

Ե՛ս ալ, ե՛ս ալ անոր պէս սօսանուէր մը ըլլամ,
Եւ էութիւնս ողողած նուրբ աւիշով մը փարթամ՝
Աւիշովը բնութեան,— լոյսով, ծայնով, բոյրերով,—
Աստուածանամ անոր պէս, աստուածանամ ես
գինով...

Ապրի՛մ, ապրի՛մ միջոցին մէջ՝ զերդ խնջոյք մ'ոսկեմած,
Եւ ձորերուն, ջուրերուն ու դաշտերուն մէջ նստած,
Պանին դալար ու վայրի եօթնեղեգնեայ սրինգով՝
Յաւերժօրէն բնութեան հետ ես երգեմ հոգեթով:

Ու սօսերուն մէջ խորո՛ւնկ՝ ինչպէս կանչ մը շեփորի,
Վերածընիմ ես իբրեւ Անուշաւան մը բարի...

ՀԵԹԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆՍ

Իրիկնապաշտ հեթանոսն եմ յաւերժական...

— Երբ կ'ողողուի ծաղիկ միջոցն հայլիններով,
եւ ծառերու ցայտքերն ոսկի կուլան գինով,
Օ՛ լեցուցած ամբերս ուրցով նուիրական,
Հագուած շղարշ պարեգօտ մը ծիրանագոյն,
Ես սէգ կ'անցնիմ հեռուններու համբէն թագուն:

Ու ծնրադիր ատուշանին դէմ հոտեւան՝
Ուր կը ծխէ յոյր արիւնը ցայգուն յասպիս,
Ես կ'ունկնդրեմ սուրբ Բնութեան—սա աստուածիս
Պատգամներն իբր հեթանոս մը յաւերժական՝
Ամէն ծայնի, ցոլքի, բոյրի մէջ անմեկին:

Ու կ'աղօթեմ քուրմի մը պէս երազագին՝
Մթնշաղի կարմիր խաչը կուրծքիս սեղմած,
Մինչեւ շիջին հայլիները կամաց կամաց,
Ու գիշերներն ազահութեամբ զիս լո՛ւռ գողնան:
— Իրիկնապաշտ հեթանոսն եմ յաւերժական...

ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ա՛հ, երկնքին լոյծ ժայռէն թռչուն մ'անճիչ կ'իյնայ
վար,
Գուցէ յանկարծ զգալով սրտին վրայ իր բիւրեղ՝
Ոլորտին նուրբ ու թեթեւ հովահարին զարկն անմեղ.—
Նուաղում մը կը ծփայ սիւքերուն մէջ տրտմաբար:

Չանգակատան մը տարտամ հեւքերն՝ հեռուն՝ կ'ան-
ծրեւեն
Գիւղանկար մ'ուր կարմիրն յո՛յլ կը ծուլուի սա-
տափին.
Վարդարանի աչքերու պէս՝ տերեւներ կը թափին
նո՛ր արիւնած ծառերու ափին մէջէն ոսկեղէն:

Ամէն շրթունք մանուկի, եւ աղջկան ամէն մատ,
Կ'ոգեվարին՝ սպրդած՝ թերթերու մէջ ծաղիկի,
Կապոյտ աչքեր լո՛կ կ'ապրին կեանք մը՝ ծածուկ
ակնարկի,
Ուր՝ անկասկած՝ կը ծիւրի թիթեռնիկ մը յուսահատ...

Եւ բոլորին անծանօթ Գողգոթայի մը վրան,
— Այն պահուն՝ ուր համբաներն եւ կածանները
թագուն
Դեռ ծարաւ են յամեցող անցորդի մը քայլերուն, —
Տարտամութեամբ մը չքնաղ՝ կը գծուի խաչն իրիկ-
ուան:

Լայնատարած կ'անցնի ան՝ զերդ թռչուն մը բոցաթեւ,
 Հեռուներու անհամար գմբէթներուն վերեւէն՝
 Որոնց ուղիղ նետերուն բացած հազար վէրքերէն
 Հորիզոնը կը հոսի՝ բիւրակն առու մը իբրեւ...

Օ՛, խաչերը իրիկուան զոր կը տեսնեմ ամէն տեղ,
 Խաչեր ոսկի եւ անբիծ՝ ստուերներով անսահման,
 Խաչերն այդ մեծ՝ ուր արեան հայելիներ կը դողան,
 Ուր կը գամուին հովերուն թեւերն ու սիրտն յորդագեղ:

Անյագութեամբ կը ցանկամ մեռնիլ հո՞ն վայր մը
 Գաղտնի,
 Հեռո՛ւ անգութ աչքերէ, ձայնէ, լոյսէ ալ հեռո՛ւ՝
 Ինչպէս այրին խորն հիւծող մէկ զարնուած եղջերու,
 Կամ թռչուն մը վիրաւոր որ թուփին տակ կը թօշնի...

Կեանքըս՝ խաչուած՝ կ'արիւնի իրիկուան չորս
 Թեւերուն,
 Ու կը մեռնի իմ հոգին մահով մը որ չ'սպառիր.
 — Ալ մինչեւ ե՞րբ, ո՛վ մարդիկ, խաչելութիւնն այս
 անհուն,
 Զոր կը կրեմ ես ուսիս՝ ճամբուն վրայ այս անծիր:

Տ Ա Ր Փ Ա Ն Ք

Ծիծառներու թռիչքին բաց հովահարն հմայիչ,
 Ճերմակութեամբ կը խնդայ.

Կը ծովանա՛յ մթնշաղն հոգիիս մէջ քիչ առ քիչ,
 Ինչպէս բոյր մը շափիւղայ:

Խոնաւ տարփանքն յասմիկին՝ հովերուն մէջ կը գծէ
 Նուրբ մէանդրներ քմայքի.

Սէրով հասուն լուութեան գաղտնի այտը մետաքսէ
 Դաշտերուն մէջ կը հակի...

Ես կը սիրեմ սա ճամբան որ բլրէն վար կը տեղայ
 Մէջէն ծաղկած ծառերուն,

Եւ գնչուհին՝ որուն ցի՛ր վարսերուն մէջ կը խաղայ
 Խարտեաշութիւնն արեւուն:

Ու կը սիրեմ իրիկունն որ տղու միս կը բուրէ,
 Եւ ամպերն ուր դիւրահոս

Լոյսի ալեր կը փրփրին, եւ լոյծ հեռուն պարփիւրէ,
 — Ճոխ բնութիւնն հեթանոս...

Օ՛, կ'ըզէի աչքերուս եւ շրթունքիս անյատակ
 Բաժակն երկա՛ր ողողել
 Բուրումներով, կանչերով եւ լոյսերով ընդարձակ,
 Անծրեւներով ոսկեթել.

Լեցուի՛լ, լեցուի՛լ, ո՛վ տարփանք, ազահօրէ՛ն՝
 ինչպէս ծով,
 Եւ Բնութիւնն այս շռայլ՝
 Աստուածներով իր անթիւ, անհպելի խորհուրդով՝
 Իմ հոգիիս մէջ զգալ...

ԵՐԱՆԳԱՊՆԱԿՍ

Զգայութիւն, Զգայութիւն եւ Գոյներ.
 Երազն է գոյն եւ գոյնն՝ երազ մը զաղտնի.—
 Լոյծ ու տարտամ դաշտանկարն այս ունի
 Զանծրոյթն հոգւոյս կամ խնդութիւնն ոսկեհեր...

Ինչպէս կոյր մը կը զգայ ձեւը իրերուն,—
 Օ՛, ես կը զգամ իմ սրտին մէջ ունենալ
 Զգայութեանց երանգապնակ մը շռայլ,
 Նուրբ ծայներու եւ լոյսերու թրթռուն:

Ես չեմ տեսներ վարդ հովահարը ցայգուն,
 Ու չեմ լսեր սրինգն հովուին,— այլ կը զգամ...
 Գիրգ թոյրի մէջ թաթխած գրչով մը փարթամ՝
 Կը նկարեմ լո՛կ զգացածն իմ հոգւոյն:

Քերթուածիս կուտամ կշռոյթ մը անփոյթ՝
 Եղնիկի խօլ ոստումներուն պէս պչրոտ.
 Զայն կ'ողողեմ կիսաստուերով մ'երազկոտ
 Որ դուն զգաս ծո՛ւփ կախարդանքն իր կապոյտ...

Եւ որպէս զի հայեացքիդ տակ քու ներքին՝
Դոյներն հնչող զգայութիւն մ'երկարեն,
Տողերուն ծայրն՝ իբրեւ բոժոժ լուսեղէն՝
Ես կը կախեմ ոսկի յանգեր թանկագին:

Նկարս կ'ըլլայ գոյնի մշուշ մը դիւթիչ,
Անօսը եւ նուրբ, լուծուած՝ օդին մէջ ցայգուն,
Զի Բնութիւնն զգայութիւն է համբուն,
Ու Բանաստեղծն զգայութեանց նկարիչ...

ՅԻՇԱՏԱԿ ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ

Բնութիւնը երբեմն ինձ յիշատակ մը կը թուի.
Պարտէզէ մը հինաւուրց՝ մշուշի պէս բարձրացող՝
Յիշատակ մը գոյներու, շշուէններու եւ բոյրի...

Դոյներուն մէջ ես կը զգամ պերճ սիրտ մը որ
կ'արիւնի,
Չայներուն խորն՝ երազի արծազանգ մը հողմացիր
Ու ծաղիկէ մը ծորող բոյրի վէրքեր ծիրանի:

Կը նոյնանամ այն ատեն Բնութեան հետ միասին,
Երանգներով կը լեցուիմ, համակ բոյրեր կը ցուամ,
Եւ թրթռուն իմ սրտէն՝ թել թել ձայներ կը հոսին:

Բնութիւնն ինձ կը թուի յիշատակ մը մոռցուած,
Յիշատակ մը գոյներու, բուրումներու եւ ձայնի՝
Որ կը ծաղկի միջոցին խորունկ ակփէն մշտաբաց...

Լ Ռ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն...

Ամպերն համբուռն կ'ոգեվարին յուլօրէն՝
Երանգներու տաւիղի մը մեներգէն.
Նունուժարներ դեղի՛ն դեղի՛ն կը մաշին,
Կը հագուի օդն ալ շղարշը մշուշին:

Ամէն ծաղիկ՝ ուղիէն իսկ իր բոյրին՝
Վար կը հակի դանդա՛ղ, յոգնա՛ծ, ցօղին տակ.
Մինչ սափորներ կ'երագեն ափն աղբիւրին,
Արօքին մէջ կը ծիւնէ հօտն սպիտակ...

Եւ լռութիւնն ա՛յնքան նուաղ է կարծես,
Որ հովուհին կ'երգէ ծայնով մը շքեղ,
Չըլսելու հեւքը մանկան մը անտես.
— Դա՛ռն է տեսնել գիծերու մահն ամէն տեղ...

Գուցէ ափիս մէջ իրիկուան երբ զգամ
Հատ հատ քակուիլն հիւսկէններուն լուրթ, կարմիր,
Հոգիս անոնց մէջ խո՛ր թաղած՝ գինովնամ՝
Լիճի պէս ջինջ լռութենէն հեշտալիր...

Բ.

ԿԱՊՈՅՏ ՀԵՔԻԱԹ

Տեղ ոսկի տեղայր ի փեսայութեան
Արսաւիսի,

Տեղայր մարգարիս ի հարսնութեան
Սարիկեկան:

Հ Ե Ք Ի Ա Թ Ա Յ Ի Ն

Երագի մը պէս փթթող մթնշաղին լոյսն հեքիաթ՝
Ծառերէն վար է կախեր պատմութեանն իր կախարդի.
Ծածուկ եւ նուրբ ձեռքերու քնքուշ հպման տակ
արծաթ՝
Շէկ ու լազուարթ հասկերով շատրուանը կը յորդի...

Հովուի սրինգ մը՝ հեռո՞ւն՝ կը սիրերգէ խանդակաթ.
Կ'անրջանայ պահն այս լոյծ՝ ինչպէս բուրում մը
վարդի,
Եւ սրտերուն մէջ կ'իջնէ չքնաղ տենչ մը լիառատ.
Օ՛, երկինքէն՝ աստղերու թաւիշ զօղանջ կը կաթի...

Կոյս աղջիկներ՝ անկասկած՝ լիճի մ'եզրին կ'երազեն
Մեղրալուսնի սենեակին մշուշ կապոյտն հեշտածայն
Եւ անծանօթ Իշխանին համբոյրները բոցեղէն:

Յայգուն յակինթ մերկութեամբ կը լոգնան ծառ ու
շափրակ.
Կ'ուզեմ օժել իմ հոգին ու իբրեւ հարս պննել զայն
Մթնշաղին ծիածան ծո՞վ դիւթանքով ներդաշնակ...

Լոյսն է կախեր ծառերէն՝ պատմութեանն իր կախարդի...

Պ Ա Ր Ի Կ Ը

Et j'ai cru voir la fée au chapeau de clarté.
STEPHANE MALLARME

Ձինջ հոգեվարքն իրիկուան՝ վարդերուն մէջ կ'ա-
րիւնէր
Վիտակներու սարսուռով եւ շրշիւնով շղարշի.
Լիճին ծաղիկ կապոյտէն վեր կը կայթէր՝ լուսահեր
Նայեաղներու խմբապարն ցայտքերով յորդ ու լայնշի:

Ես կը զգայի մերկութիւնն օդանոյշի մը մանուկ,
Որ կը ծիւնէր ափերուս մէջ վարդ առ վարդ հեշ-
տագին,
Կը ծծէի իր մարմինն խարտեաշ բոյրը խուսափուկ,
Վայրի գրգանք մը բոցեղ կը լեցընէր իմ հոգին...

Կարօտներու փթթումին վշտահար պահն էր անդորր,
Պահն՝ ուր աչքեր խանդակաթ ուղիները կը գննեն,
Եւ ամէն սիրտ կ'ունկնդրէ ցայգուն մրմունջն հե-
ռաւոր՝
Հոն փնտռելով իր սիրոյն ոտնածայնը ծիւնեղէն:

Ե՛ս ալ հոգիս լա՛յն պարզած կը սպասէի Տեսիլքին,
Ձերդ առաքաստն հոլանի կ'երագէ հով մը արբած,
Երբ ծո՛ւփ ճամբուն ծայրն, յանկարծ, իրիկուան
մէջ ոսկեծին,
Ինձ երեւցար, ո՛վ Պարիկ, ծաղիկներէ դուրս ցայտած:

Ծամերուդ մէջ կը ցնծար սիւքին ծիծաղը պայծառ,
Եւ արծաթը լուսինին ծափ կը զարնէր գերթ ծնծղայ.
Ճամբուն սալարկն սպիտակ՝ իբրեւ ձեռք մը լուսավառ՝
Անրջական մերկութիւնդ ինձի տուաւ իբր ընծայ:

Ու գինով ցա՛յ ես շուայտ միսիդ գաղտնի վարդերէն,
Ջերդ հեթանոս՝ պաշտեցի գեղեցկութիւնդ ու շրթ-
ներդ.

Եւ շնչեցի՛ լիաթոք, ագահութեամբ, խօլօրէ՛ն,
Հեքիաթալից երեկոն որպէս համբոյրդ երփնաթերթ...

Հ Ա Մ Բ Ո Յ Ր Ը

Գիշերը մը ջինջ՝ տղու քայլով ծառերուն մէջ կուգայ ման.
Ամէն ծաղիկ կը պարուրուի երազանքի մշուշով,
Թաւուտներուն տակ կը բացուին բոյրի լիճեր հոգե-
թով,
Եւ նայեալի մերկութիւններ սիւքերուն մէջ կուգան
ման...

Անուրջներուս արահետէն անտառ կ'ուղղուիմ ես
նորէն,
Զի կը լսեմ լուսաճաճանջ Պարիկիս լացն հեւհեւուն
Ու ծարաւ եմ անոր հոգւոյն եւ նայուածքին արե-
ւուն՝
Որ անտառին արահետէն կուգայ դէպի ինձ նորէն:

Միջոցին մէջ մեր համբոյրը՝ բիւրեղացած՝ կը դողայ...
Եւ աստղերու տարմը ճերմակ, հովահարի պէս բաց-
ուած,
Անոր դէմքին կուտայ այգի գինովութիւն մ'ոսկեմած.
Եւ զերթ համբոյր՝ միջոցն անհուն մեր շրթներուն
կը դողայ...

Բորբ մատանի մը ձեռքիս մէջ կ'իյնայ մատէն անոր
նուրբ,
Եւ անտառին գիշերն համակ կը թափառի պարտասուն.
Մեկնող քայլեր ջուրին վրայ կուլան հեքիաթ մը սիրուն,
Մինչդեռ ափիս մէջ մատանին՝ զու՛ր կը կանչէ
ձեռքն իր նուրբ...

Մ Ե Ղ Ր Ա Լ ՈՒ Ս Ի Ն

Գիշերն էր այն կապուտակ— կը յիշե՞ս դեռ, ո՛վ
Պարիկ —
Ուր մեր մատղաշ սրտերուն հարսանիքը տօնեցինք...

— Լիճին վրայ կը շողար շառայլներու թեւ մը հիւր,
Եւ մարմաշը փրփուրին կը վէտվէտէր լուսալիր.
Զրանոյշներու ջինջ պարէն կը ձիւնէին շափրակներ,
Լուսնին լոյսն ալ ճիւղերուն շուրջ մատանի կը հիւսէր:
Օ՛, առագաստ մը լոյսի՝ բանուած արծաթ ծոպերով,
Որ կը բացուէր սիրատարի պարտէզներէն՝ զմրուխտ
ծով,
Մեզ կը տանէր շողերու ծովի ուղիէ մ'անձանօթ:
Շուշաններու հոծ փունջեր՝ անբիծ դէմքէդ նախան-
ծոտ,
Կ'արտասուէին կուսութիւնն իրենց թաւիշ՝ ձեռքիս
մէջ.
Մ'արմնոյս վրայ կը զգայի մերկութիւննին վառ եւ
զէջ.
Բայց նայուածքիդ շուշաններն էին որ լո՛կ կը ըմպէի...

Թիթեռներու թրթռուն պատմութեանէն ծիրանի՝
Ծիածաններ կուգային— եւ նուագներ՝ սիւքերէն,
Ու երկինքը թարշիշի գոյնով կ'օծուէր նրբօրէն:

Կը ծովանա՛ր զմուռսի բոյրն հովտին մէջ հեռաւոր,
 եւ մշուշի բլրէն վար կ'իջնէր կարկաչ մը աղուոր...
 Կախարդական համբոյրով կը սահէր պերճ նաւը մեր
 Մեղրալուսնի ճամբայէն՝ ուր կարապ մը կ'երագէր,
 Երբոր, յանկարծ, երեւցաւ՝ պուրակէն դուրս մօ-
 տակայ,
 Մեղեսիկէ սիւներով ապարանք մը շափիւղայ...

Եւ այդ գիշեր—կը յիշե՞ս—անկողնին վրայ հարս-
 նութեան,
 Նարնջենւոյն ծաղիկներն մեր գգուանքէն թօշնեցան...

Ճ Ա Մ Բ Ա Ն

Անյայտ շուքեր մե՛ղմ կ'անջատուին...
 Օ՛, արծազանգն ոտնածայնին
 Որուն՝ միջոցն առանց թեւի՝
 Ճիւղերուն մէջ կը հետեւի.
 Այն պահն է նուրբ՝ ուր տրտմութեան
 Գողը կ'անցնի ծածուկ ճամբէն.

Ուր կը զգամ թէ այդ հին ճամբան,
 Ոտնածայնին բացած վէրքէն՝
 Հիւանդ դէմքի պէս կ'այլայլի.
 Գետնին վրայ սակայն քայլի
 Թեթեւ հետք մ'իսկ, ա՛հ, չի դողար.
 — Ի՞նչ, մինակ եմ ձամբուն վրան...

Դա՛ռն է յիշել սիրուած ճամբան...

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՊԱՏՇԳԱՄԸ

Զերդ գինիի ոսկիով լեցուած բաժակ մը սիրուն,
Աղջիկի կայթ մը ինչպէս ծաղիկներով պատարուն,
Ու հովերէն արբեցած շրթունքի մը պէս պայծառ,
Պատշգամը կը յորդի՝ իմ Դղեակիս որմնի վար...

Երբ բազրիքին կը հանգչի մթնշաղի համբոյրն հիւր,
Ու հարեւան ջրցայտքին թեթեւ ցանցը քաղցրալիւր
Կը շոյէ օդն իր շղարշ սարսուռներով հոտեւան,
Սիրուելու մեծ բաղձանքներ սրտէս ազատ խոյս
կուտան.

Ծաղիկներու երգեհոնն ինձմով լեցուն կ'երգէ ցած,
Եւ ուղիին եզրն ի վար՝ ափ ափ երազ կը բաշխեմ.
— Պատշգամ մըն է հոգիս՝ ծաղիկներու տակ պահ-
ուած,
Որուն առանց նայելու՝ անփոյթ կ'անցնին առջեւէն...

Ս Ո Ւ Տ Ը

Երբ ծառերու շուքերն անծաշն կը սքողեն
Դաշտանկարն առաքաստով մշուշի,
Վարդերուն մէջ ժամանակը տրտմօրէն՝
Երանգ լալով մատներու տակ կը մաշի,
Յետ միջօրեայ դանդաղութեան այդ ճամբուն
Անսպառ սուտն ինչքան է հեշտ սրտերուն...

Կարապին վիզն հեռուն թօշներ է ծածռէկ.
Ու կը զգամ թէ նուաղման թեւ մը կ'անցնի...
Պահն է տարտամ՝ ուր վարդին բոյրն իսկ փափուկ,
Մեր դողահար ձեռքին շատ ծանր կը թուի.
— Մէանդրի պէս կանաչին մէջ թափառուն՝
Օ՛, սիրոյ սուտն ինչքան է քաղցր իմ հոգւոյն...

ԱՆՅՈՐԴՈՒՀԻՒ ՄԸ

Բոլոր խօսքերում քո ձայնն է հնչում,
Բայց անյայտ ես դու, դու չունես անուն...
ՎԱՀՍՆ ՏԷՐԵԱՆ

Ա. ՍԻՐԵՅԻ...

Թաց լոյսերու մշուշին մէջ անցա՛ր շուքի պէս.
Ձեռքիս վրայ կարծեցի գաղտնի սարսուռ մ'զգալ ես,
Հիւժի՛ւ, հիւժի՛ւ՝ նկարի մը հորիզոնն անհետող
Մէտնդրի մը պէս դանդաղ՝ ուր կ'իջնէ շուքն օղ
առ օղ...

Անցար արագ — եւ ինծի յիշատակ մը թուեցար
Ու փշրուած կահոյրի մը հէգ ծայնը հեռակայ.
Թէեւ դէմքդ չըտեսայ նոյնիսկ ըռպէ մը նիհար,
Բայց դուն եղար ինձ ծանօթ ու սիրելի, մի՛շտ
ներկայ:

Ծու՛լի ստուերիդ՝ իբրեւ խենթ հետեւեցայ ցայգն
համբուն.
Ու քեզ ծածուկ սիրեցի ա՛յնքան անհուն եւ գինով,
Որ պահ մ'ետիդ դարձար դուն զգալով քու քայլերուն
Կաշկանդուիլն իմ սիրոյս ջերմ ու թեթեւ շղթայով...

Թաց լոյսերու մշուշին մէջէն անցա՛ր շուքի պէս...

Բ. ԱՆՈՒՆԴ

Անուններուն ամենէն գեղեցիկը ունիս դո՛ւն,
Եւ քաղցրածայնն ամենէն՝ տրոփիւնին պէս սրտին..
Յաւերժօրէն լուսափայլն եւ քնքուշը, տենչալին—
Զի շրթներուն համար իմ՝ չունիս եւ ո՛չ մէկ հնչիւն...

Լո՛կ անունդ այդ կը սիրեմ զի հանելուկ մըն է ան,
Զինք ու զուարթ շեշտերով ու թերեւս ալ տխրամած
Արծազանգ մը վաղեմի՝ ծառերուն մէջ կորսուած,
Եւ սարերուն վրայ կանգնած եղնիկի մըն է նման...

Երբ օր մըն ալ նայուածքիս խաչը ճամբէդ բարձ-
րանայ..
Եւ արիւնիլն զգաս դուն քու ամբարշտ արքենի,
Ա՛հ, շո՛ւտ, խոյս տուր աչքերուն խանդոտ խայթէն-
վայրենի..

Նո՛յն արծազանգն եղիր դուն, նո՛յն եղնիկը լեռներուն,
Եղիր ծանօթ ինծի լո՛կ այն անունով անհնչիւն
Որ կը կապէ քեզ շուքիդ—միշտ սիրելի ու ներկայ:

Անուններուն ամենէն գեղեցիկը ունիս դո՛ւն...

ԳԱՂՏՆԻ ՍԷՐՍ

Չե՞ս զգացած, ո՛վ Պարիկ, կարապի մը պտոյտին
Հովահարն որ բացուելով, ինչպէս կարօտ մը ջերմին,
Դէմքիդ վրայ կը սփռէ լուրթ երազը ջուրերուն
Եւ աչքերդ հմայքի մէանդրներէն կը տանի:
Թմբիներու ծոյլ շուքին — ուր միջոցը, գողունի՞,
Կ'իջնէ հանգչիլ պահ մ'իբրեւ մանկան վիզին մէջ
անհուն —

Չե՞ս ունկնդրած լուրթեան սիրտն որ կ'ոստնու գերդ
եղնիկ,
Եւ կամ մոլար մեղուի թեւերուն հետ ցոյացիկ՝
Կը սպրդի բոյրերէն, գոյներէն եւ լոյսէն ներս...
Օ՛, գինիի պէս կարմիր ու ծովացած շռայլ սէրս...

Սէրս՝ որով շամբշօրէն դատարկ կեանքս եմ ողողած,
Սա առագաստն է ուռող՝ մթնշաղով մը խարտետշ.
Գարնանային երկնքին զուարթ կապոյտն է մարմաշ՝
Թռչունի մը երազող թեւերուն տակ ամփոփուած.
Ամէն ինչ է շքեղ սէրս — ըլլայ ուղին այս թագուն,
Վարդին մէջ լոյսը ծափող կամ բերկրանքն որ կը
թօշնի.

— Կ'ուզեմ մեռնիլ հոգիիս՝ հինաւուրց սէր մը գաղտնի,
Ջահերուն եւ սուրբ խինդին եւ շլացման մէջ այգուն...

ՇԱՏՐՈՒԱՆ

Աւազանին մէջ երազող՝
Ո՛վ մերկութիւն շատրուանի,
Որ պարոյրէդ ետք ծիրանի,
Սիւքերուն տակ կուլաս օղ-օղ՝
Աւազանին մէջ երազող:

Կապոյտ գրգանքն հովուն վճիտ
Ծամերուդ մէջ կը խաղա՛յ խօլ.
Եւ ծառերուն բոյրն հեշտամոլ
Կ'ընծայէ քու տարփոտ մարմնիդ՝
Կապոյտ գրգանքն հովուն վճիտ...

Կա՞յ աւելի հեշտ նուաղում
Քան թալուկը շատրուանին,
Որ իբրեւ ծիւն մը թաւշային՝
Շափրա՛կ շափրա՛կ կ'իջնէ տրտում.
— Կա՞յ աւելի հեշտ նուաղում...

ՍՐԻՆԳՆԵՐ

Ս. ՀԱԿՈՒՄ

Շատրուանէն վար
Մեղմ կը ծաւալի
Հակում մը կամար
— Արկած հրաշալի —
Կը զգամ բոյրերուն
Ծանրութիւնը վարդ՝
Ուր տարփանք մ'անհուն
Կը հիւծի հանդարտ...

Պահն է մեղկութեան.

Վիզ մը կարապի
— Ճերմակ լոյծ սպի
Միջոցին մէջ լայն —
Կապոյտն ամպերուն
Կ'ընծայէ լիճին.
Գիծեր երազուն՝
Շուքէն կը մաշին...

Ժամն է անստոյգ՝
Ուր հակման փափուկ
Վիզին տակ գաղտնի —
Սիրտ մը կը մեռնի:

Կամարնէ՛ր շուայտ՝
Յօղունի, ամպի,
Վիզերու անյայտ,
— Օ՛, կա՞յ աւելի
Նուրբ արուեստ մը՝ քան
Հակումն այս փարթամ.

Հակումն այս երկար
— Արկած հրաշալի —
Որ կը ծաւալի
Շատրուանէն վար:

Բ. ՀՄԱՅՔ

Ծառերու Հարսին
Ձեռքերէն անփոյթ՝
Ծածուկ կը թափին
Ուլունքներ կապոյտ.

Ծառերու Հարսին
Յուպէն մոգական՝
Կը ցայտէ նրբին
Ղօղանջն իրիկուան.

Միջոցն է հիւսուած
Հմայքով արձաթ
— Մետաքսեայ պերճ ցանց —
Ուր խնջոյք մ'առատ
Թեւերու, սիւքի,
Խեղճ կը բռնկի...

Կ'ողողուի ճամբան
Հարսին մերկութեան
Շառ շլացմամբ ծով,
Եւ իր վարսերուն
Խոյանքէն ցայտուն
Հեղուկ ցոլքերով,
Վարդերով հեշտին.

Եւ անցորդն յետին՝
Ճամբուն այդ անուրջ՝
Իր քայլերուն շուրջ
Օ՜, կը զգայ անյայտ
Շղարշ որոգայթ
Մ'ուր կը սայթաքի
Սիրտն իր եղնիկի

Դիւթուած ծառերուն
Հարսէն հեշտամոլ,
Հմայուած ցայգուն
Փանդիռներէն խօլ...

Ծառերու Հարսին
Յուպէն մոգական՝
Կը ցայտէ հեշտին
Դիւթանք մը զաղտնի—

Շռա՛յլ շատրուան
Բոյրերու, ծայնի՝
Ուրկէ կը թափին
Ուլունքներ կապոյտ...

Գ. Ծ Փ Ա Ն Ք

Ջուրերուն վրան՝
Մատնիներ ոսկի
Վա՛րդ վա՛րդ կը շողան...

Գգուանք մ'աղջիկի,
Իրիկուան մէջ ծուփ,
Կը ծիւնէ՝ կապոյտ...

Շաւիղն հոսանուտ՝
Աչքով կիսախուփ,
Ծառերուն ներքեւ,
Կ'երագէ լիճին
Ծփանքն հոլաթեւ
Ու ծո՛ւ վ ծառին հեշտին:

Օ՛, ծիւն ծփանքին
Հովահարն առոյգ՝
Ափին մէջ ջուրին...

Շուշաններուն մէջ
— Հարսնարան ծածուկ —
Թեւով թիթեռի
Կը բացուի՛ անվերջ
Պահն մեղրալուսնի՝
Ուր կը ծիւնէ նուրբ
Գրգանք մ'աղջկայ,
Իրիկուան մէջ ծուփ:

Ու երբ սիւքն ահա
— Գիսակ ոսկեթել —
Կուգայ փայփայել
Նինջը լճակին,
Կը ծաղկի՛ լռին
Ծփանք մը լազուարթ
— Նունուփար թաւիշ —
Ուր կը շողան վարդ
Մատնիներ թարշիշ...

ՄԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ Ս

Երազներուս լճակին ափը պարտէզ մը շքեղ՝
Մէգի թանձր դիմակին տակէն ինծի կը նայի.
Դէմքի մը շուքն ես կը զգամ, այս կեանքին մէջ ամայի,
Որ կը հակի հոգիիս՝ ժպիտով մը լուսազեղ...
— Կանաչին մէջ այդ ծփուն՝ հեքիաթ մը կայ մոռ-
ցուած.

Հո՛ն մանկութիւնս կը խայտայ, շատրուանի ցոլքերով,
Ու կ'ոստոստէ զերդ այծեամ մ'որ սարերէն է գինով.
Հո՛ն մանուկի սիրտս անմեղ — ծիծաղներու մէջ
պայթած,

Երկնքին պէս յորդ գարնան՝ լի՛ թեւերով ծիծառի—
Իբրեւ զանգակ մը Զատկի կը դողանջէ խօլօրէն...
Այս իրիկուն կը լսեմ իր վճիտ կանչը նորէն,
Ու կը վազեմ ես իրեն արահետէ մը գաղտնի...

Խնջոյքի ժամն է, հոգի՛ս, ուր կը յորդի վարդ գինին,
Ուր լոյսի լոյծ թիթեռներ կուժերուն մէջ կ'արբենան,
Եւ բամբիռներ կը ծափեն. ժամն է, հոգի՛ս, խնդութեան,

Ուր դէմքերուն վրայ՝ կարմիր հովահարներ կը
բացուին...

Ես կը շնչեմ հովերուն կայտառութիւնն հերարծակ-
Որ լռութեան մարմարին վրայ կ'ոստնու քրքջալով.
Տղու զուարթ նայուածքին օծապտոյտը թոթով՝
Կը լեցնէ իմ աչքերն անբծութեամբ մ'անյատակ.
Օ՛, առաւօտն հեշտանքին ուր կ'ողողէ զիս կարծես...
Ու ես կը զգամ, այս գիշեր, թէ քայլերով եղնիկի,
Զինջ բոյրերուն, եթերին եւ աստղերուն հետ ոսկի,
Մանկութիւնս գաղտնօրէ՛ն ներս կը սահի հոգիէս...

ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐՕՏ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄՈՒԹԻՆ ՄԷՋ ...

Կը պատահի որ յաճախ, երբ արտասուեն մութին մէջ,
Եկեղեցին մեռելի լեցուի ողբով մը անվերջ...

Անծանօթի մը կը զգամ հեծկլտալը մտերիմ,
Զի հէք խաչս կ'արիւնի՝ զերդ յիշուած երգ մը աղու.
Բազուկներս կը պարզեմ անոր սիրտը գրկելու,
Բայց փուշէ թագ մը ճակտիս՝ մութին մէջ խո՛ր կը
խաչուիմ...

Կանթեղին լոյսն հեռաւոր՝ ուր նկար մը կը հեւայ,
Գաղտագողի ամփոփուած՝ վարագոյրի մը ետին,
Կ'ընէ տարտամ մթութիւնն աւելի սեւ ու խորին.
— Վարդարանէն կաթկթող ինձ ցած աղօթք ինծ
կուզայ:

Խնկամանէն դուրս ահա՝ ողբի վիզեր կ'երկարին,
Երգեհոնը կը բանայ սաղմոսին գիրքն էջ առ էջ.
Ալիք ալիք ստուերներ կը փշրուին աչքիս մէջ,
Եւ մոմերուն մղձաւանջն ես կը խմեմ տրտմագին:

Կուրծքիս վրայ կ'երագէ ոսկեծաղիկ մը տմոյն,
Սպասելով անհամբեր՝ համբոյրներուն նայ հողին.
Ամէն կողմէս սալիտակ առագաստներ կը բացուին—
Կ'ուզեմ նետուիլ փրփուրին ծոցը անյայտ ծովերուն...

Անծանօթին կը լսեմ խուլ հառաչը տակաւին,
Եկեղեցւոյ մութին մէջ, ա՛հ, խաչս միշտ կ'արիւնի.
— Ո՛վ իմ հոգիս, շու՛տ, կնքէ՛ ժամագիրքը քու կեանքին,
Հրեշտակը քեզ խաչէդ պիտի քաղէ ու տանի՛...

ՆԵՐՔԻՆ ԲՆԱՆԿԱՐ

Անդի՛ն, անդի՛ն կապոյտէն հեռուներու մոզական,
Ու ծովերէն ալ անդին—Կղզի մը կայ անծանօթ.
Մերթ կը սուզուի ան ցայգուն թախիծին տակ
մշուշոտ,
Դղեակն իր մերթ կը կերտէ վարդերուն մէջ առ-
տուն...

Միջոցն իր կա՛մ հիւանդ է, կա՛մ խինդերով ակաղծուն.
Ո՛վ կը ճանչնայ, թէեւ զայն կը զգամ շա՛տ մօտն
իմ սրտին,
Անհուններու հեքիաթէն անդին տանող այդ ուղին,
Եւ ո՞ր թռչունն է թառած կղզիիս լոյս ծառերուն:

Բայց երբ աչքերս կը լեցուն մայրամուտով մը օրհաս,
Կամ երբ Զատկի ծնծղաներ կուրծքիս տակ խօ՛լ կը
հնչեն,
Ես կը զգամ թէ կղզիին մէջ եմ նստած այն ատեն,
Հեռուներու կապոյտէն անդին նստած՝ զերդ երազ...

ՀԻՆ ՈՏՆԱԶԱՅՆԵՐ ...

Ծառերն երբոր կը հագուին լազուարթ հանդերծն-
իրիկուայ,
Եւ մշուշը՝ խունկի պէս՝ կը բարձրանայ մարգերէն,
Սեւ երազ մը բացուելով թեւի նման, տարօրէ՛ն,
Աչքերուս դառն ալուցքին կը բաբախէ եւ կուլայ:

Երբ ջուրերու դաշնակէն Յաւերժահարսն անտառին՝
Կապոյտ նուազ կը քաղէ իր մատներով պարտասուն,
Կը զգամ քայլեր կանացի որ շուրջս մե՛ղմ կը յածին,
Եւ պարոյր մը դալկութեանց կը պլլուի իմ մարմնոյն:

Թագուն ծայներ հինաւուրց, ինծ սիրելի ծայներ գէջ,
Ա՛հ, կը ցօղեն ծաղիկներն իմ Տրտմութեան պար-
տէզին.

Եւ ցոլբերու սարսուռներ լիճին վրայ կ'արիւնին,
Մանիշակը կը խաչուի աղջկան մը ձեռքին մէջ:

Ոսին շող մը հակելով՝ թաւուտներու մօտ ցամբած՝
Գետնին վրայ լճւռ կ'ոգէ Անցեալին մէջ թափառած
Հետքերու ցուրտ արծազանգն,—ու կը լսեմ հեռակայ
Շղարշի մը սօսաւիւնն որ ջրցայտքէն կը տեղայ...

Վր բացուի դուռ մը գաղտնի՝ ուր Յիշատակն է գամ-
ուած...

Ահա՛ խուրձեր ձեռքերու խարխափով դուրս կ'եր-
կարին,

Ձեռքեր՝ փթթած՝ ծաղկի պէս, անմեղ ձեռքեր
երկիւղած,

Ձեռքեր որոնք կը կանչեն ցայգուն անցորդը յետին:

Վարդերուն մէջ կը ժպտին պայծառ դէմքեր սի-
րարկու.

Հին բայց անոյշ օրերու հոգեվարքով ճօճելէն

Պուրակն ամբողջ կ'ապրի՝ դեռ, — կը բացուի վէրքըս
նորէն,

Ու գինովնալ ես կ'ըզծամ ալիւս ոչինչ յիշելու...

Հեռո՛ւ տանին թո՛ղ ինծմէ լեղի բաժակն Յուշերու,
Ու թո՛ղ ըմպեմ Նոճիի անտառներէն լեցուած լայն
Գիշերներու կուժէն՝ ուր Մոռացումը կը գեղու —
Ի՞նչ փոյթ թէ ես խեղդուիմ ալիքներուն տակ
Մահուան...

Պ Ա Ր Տ Է Ձ Ս

Առուակներուն մէջ յակինթ՝ դաշտին երկայնքն ոլո-
րուն,

Լուսինն անմեղ կը փշրէ ադամանդն իր լոյսերուն.

Կը հառաչէ մատուռի մը երգեհոնն հեռակայ,

Եւ լռութիւնն իրիկուան՝ պարտէզիս մէջ կը հեւայ...

Ծիւեր իրենց ջերմ նայուածքն յոյր հողէն դու՛րս
կը նետեն

Պլլուելով շողերու ցօղուններուն խօլօրէ՛ն.

Տարփոտ ժպիտն աղջկան՝ թուփերուս մէջ կ'երագէ,

Ծաղիկներէս՝ կանչն անոր՝ կարմիր արցունք կը քաղէ:

Սաղարթներուս շրթներէն հովեր համբոյր կը գողնան,

Համբոյր մ'որուն գգուանքին ծարաւ էի ես ա՛յնքան...

Շքեղ լոյսի ողկոյզներ՝ կախ աստղերուս շիղերէն՝

Հոգեվարքով ամառուան, ա՛հ, կը թոռմին յուլօրէ՛ն:

Երկնքին մէջ կը ծորին թէեւ աշնան շառայլներ,

Ու անծրելը ծառերուն վրայ կը պատուի անըմբեր,

Բայց, ո՛վ հոգիս, տե՛ս, ի՞նչպէս կը բողբոջի առանձին՝

Սէրերուս կոյս Պարտէզին քնքուշ ծաղիկն առաջին...

ՎԱՂԵՄԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

Քառուղիէն կը քակուին չորս շաւիղներ խաչածեւ-
Անոնց հիւանդ քայլերուն կը հետեւին տխրօրէն
Անյայտ սայլեր՝ բեռցուած՝ պահերով վարդ ու թեթեւ
Որ կը տանին իրենց հետ անոյշ մասեր իմ կեաքէն:

*
* *

Մեր ձեռքերու սեղմումին տակ ի՞նչքան վիշտ կար
բարի՝

Երբ մենք վաղուց իրարմէ բաժնուեցանք տրտմայոյզ,
Բայց թաց եզրէն արցունքիս արդ Ան ինձ մօտ կը
թուի,

Ու կարճ՝ ուղին որ Իրեն կը տանէր զիս լիայոյս...

Ծառերուն մէջ պահուրտած ժամադրավայրն հինա-
ւուրց՝

Քողածածուկ կոյսերու տարտամ դէմքին է նման.
Գոյնի ամէն քմշոտ ծիր, ամէն ստուեր, ծաղկի ուրց,
Հոն՝ իրիկուան հեքիաթին մէջ կը լուծուին մեղմա-
ծայն:

Հին օրերու արծազանգն ուղիէն խոյս կուտայ, օ՛,
Ու կը ցօղէ մենութիւնս իբրեւ ջերմ ձայն մը քրոջ.
— Ահա տօնի սեղանէն ինկած բաժակ մը գինւոյ՝
Որուն հպեր է հեշտ թեւն հովահարի մը դողդոջ ...

Ահա լիճն՝ ուր արեւն իր յորդ վրծինը կը լուար.
Այս թաւուտներն որոնց ե՛ս կ'ըմբռնէի լոկ լեզուն,
Եւ սաղարթներն՝ ուրկէ հովն ոսկի փոշի կը գողնար,
ՄԻ, ծանրաբեռն են հիմա ոտնածայնով մը թագուն...

Կը դիտեմ վայրն այս երազ ու չեմ ճանչնար այլեւս
զայն.

Շատրուանը լուսածամ ու շամբերը սրնգահար,
Ի՞նչ որ ծածուկ փսփսաց, նոյնիսկ ի՞նչ որ լռեց Ան—
Բոլորն ալ ինձ կը խօսին, այլ բառ մ'իսկ չեմ
հասկնար:

Այտիս վրայ դեռ կը զգամ հպանցումը Իր դէմքին,
Եւ նայուածքին շափիւղան՝ տերեւներէն կախուած
վար.

Ու այն ատեն կ'ողողուի բնականաբար իմ ներքին՝
Հարս լոյսերով առտուան, — եւ ինքզինքս չեմ
ճանչնար...

Մեր ձեռքերու սեղմումին տակ ի՞նչքան վիշտ կար
բարի,

Երբ մենք վաղուց իրարմէ բաժնուեցանք տրտմայոյզ.
Բայց, ա՛հ, եզրէն յուշերուս արդ Ան հեռու կը
թուի,

Երկա՛ր՝ ուղին որ Իրեն կը տանէր զիս լիայոյս...

ԵՐԳ ԱՆՁՐԵԻԻ

Տաւիղներ կուլան
Մէգին մէջ աշնան
Անծրեւին.

Ու կը զգամ սրտէս
Հոսիլն իր՝ ինչպէս
Վէրք մը հին:

Կ'ողբամ օրերն այն՝
Ուր զուարթ էր ծայնն
Անծրեւին...

Արծազանգն երգիս
Կը լեցնէ զիս՝
Վէրքով հին:

Հովը կը դողայ
Թելերուն վրայ
Անծրեւին.

Մենութեան մէջ ջինջ
Զերդ վարդ բացուող ինչ
Վէրք է հին...

Գինով՝ բոյրէն եւ
Մըմունջէն՝ թեթեւ
Անծրեւին,

Կը մեռնիմ երկա՛ր,
Ու դեռ չեմ հանճնար
Վէրքն այդ հին...

ՄՇՈՒՇԻՆ ՄԷՋ...

Մշուշին մէջ ստուեր մը լուռ կը դողայ...
Եղէգներու կողն ի վար ցօղն իրիկուան
Հեշտ սարսուռի արծաթ վէրքեր կը բանայ.
Եւ մշուշներ ստուերին մէջ կը լայննան...

Ջուրերուն վրայ անգոյն ցոլքեր կը կոտրին.
Հիւանդ թռչուն մը կը մեռնի շա՛տ հեռուն,
Խոցուած թեւերն՝ իբրեւ պատանք հեշտագին...
Յոլքերուն մէջ ջուրը կուլայ հեւհեւուն:

Հեծկլտուքի կ'իյնան դողդոջ կաթիլներ
Սաղարթներուն վրայ գոյնով հոգեվարք,
Ու կ'երկարի՛ տղու լաց մը դաշտն ի վեր:

Մշուշին մէջ սիրտս տխու՛ր կը դողայ,
Ջութակի մը թելերուն պէս հեծելով...
— Ի՞նչ մշուշ է որ սրտիս մէջ կը լայննայ...

Մ Ա Ն Ե Ա Կ

Մեղմ՝ յուլութեամբ մ'օծապտոյտ՝
Յոյր վիզիդ շուրջ նետէ՛, ո՛վ Կին,
Իմ աչքերուս վտակն անգին՝
Ուր կը շողան խիճեր կապոյտ...

Ծոծրակիդ քով անըջասոյզ՝
Կը թաղուին խորն իմ ջուրերուս՝
Ծիծղուն ծամերդ որոնց ոսկին
Թեւեր կուտայ իմ ալիքին:

Ու կ'ոստոստեմ ես խօլաբար
Քաղցրակարկաչ ուսերէդ վար.
— Կը զգա՞ս սարսուռ մ'երակիդ մէջ
Որ կը ծնի տենչ մը անշէջ ...

Գրկե՞ր ես դուն սիրահարի
Աւելի ջերմ, հեշտ թեւեր՝ քան
Լազուարթ պտոյտն իմ աղուական
Որ վիզիդ շուրջ կը թափառի ...

Հ Ո Վ Ա Շ Ա Ր

Ամառնային իրիկուան պէս՝
Հեշտութիւն մը հովահարի,
Դէմքիս վրայ կը թափառի,
Նուրբ սուտի մը թեւով կարծես...

Ծածուկ ճամբէն ջինջ վայելքին՝
Հոգիս, անյա՛գ, կ'իջնէ ահա.
Ու մեղկութեան ափին վրայ՝
Դէմքի ծիրեր ինձ կը հակին:

Մէն մի թափէ վերջ անտերեւ,
Նոր հորիզոն մը կ'առնէ թեւ,
Ուր մեղմ գոյներ կ'անրջանան:

Մոլա՛ր ի՞նչ ցաւ սրտէս կ'անցնի.
— Բողին տակէն կ'ուզեմ գաղտնի՛—
Մըմնջել բառն իմ քաղցրագոյն...

ՎԱՐԴԵՐ ՈՒ ԶԵՌՔԵՐ

Ճերմակ վարդե՛ր, քնքուշ վարդե՛ր, ծաղկամանին
մէջ խարտեաշ,
Կը կայծկլտան վերջալոյսին շառայլներուն տակ մար-
մաշ.
Շափրակներուն վրայ իրենց սիւքեր գուա՛րթ կը
թռչին,
Ու փերթերէն քաղցր համբոյրի փսփսուքներ կը
փախչին...

Գոյնի համերգ մը կը դողայ փունջին վրայ արքենի,
Զերդ յուշ մը որ աչքերու մէջ վերածնած կ'արիւնի.
Ո՞ր փրփրածին յաւերժահարսն է թեւերն իր հոն
փռեր,
Ա՛յնքան յուշիկ կ'ալեկոծին շքեղ վարդերն, հե՛շտ
վարդեր:

Օ՛, աղջկան մը գիրգ ձեռքերն անոնց վրայ կը բաց-
ուին,
Եւ սարսուռ մը կը դեգերի տերեւներու երկայնքին.
Քաղցրակարկաչ տարփոտ բոյրեր կը բարձրանան ծու-
լօրէն, —
Մինչդեռ ցայգուն կը տամկանան ցոլքերն արբած՝
մշուշէն ...

Բայց երբ չքնաղ ծեռքերը մերկ, ծեռքերն անմեղ կը
հպին
Ծաղիկներուն, հոն ծփալու ծեքծեքումով կարապին,
Օ՛, այն ատեն ճերմակ վարդերն՝ իբր նետահար
հոգիներ,
Մեղմ կը ծիւնեն գորգին վրայ ուր լուսնին լոյսն է
ծորեր :

Իցի՛ւ կոտրած իմ թաղարիս ծաղիկներուն ալ վրան,
Պարիկի մը սէրը ծեռքերն իր երկարէր մանկական,
Պահ մը զանոնք թեթե՛ւ գգուէր համբոյրներով զգլխից,
Եւ ի՛նչ փոյթ ինձ որ վարդերս պիտի թափին քիչ
առ քիչ ...

Վարդերու մէջ սահած ծեռքէն ի՛նչ կախարդանք կը
ծագի...

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՊԱԶ

Եկու՛ր, Անցո՛րդ մտերիմ. — քիչ մը հանգչե՛ մարմարեայ
Նստարանին այս վրայ.

Նայե՛, պահը ծանրաբեռն՝ անուշներով աղջիկի,
Հոգւոյդ վրայ կը հակի:

Գիշերն արդէն կը տեղայ՝ ինչպէս սիրս մը տարփաւոր,
Եւ լուսնին լոյսն հեշտածոր

— Խորհրդաւոր ներմակ տարդ — ծառերուն մէջ կը ճիւղտ
Իր ուսայնը սնդուտ:

Լուսքիւնը գաղջութեամբ կ'ոռոգէ խոտ ու շափրակ.
Թռչունի նինջ մ'անյասակ

Ամեն շարժում եւ մրմունջ կը տղրայէ լիառաս
Թելերով նուրբ եւ անյայտ...

Շատրուանն իր լոյս թւերն՝ հանգչող զուռին մեջ ծալլած,
 Լուռ կ'երագե երկիւղած.

Շնչէ՛ սիւփին մանկութիւնն եւ մերկութիւնն հարսերուն
 Որ կը լոզնան շա՛հ հեռուն...

— Սիրահարներ զերդ մանուկ, մենք սիրս սրտի երագենք՝
 Գիշերուան մեջ այս աննենգ.

Երկա՛ր խոկանք մեծ սերէր, ոսկի սարփանք, յոյսեր նոր,
 Վաղորդայններ լուսաւոր:

Ահա՛, զերդ բոյր մը զարնան, կը ծաւալի այգն՝ հեռու՛ն —
 Պիտի դառնա՛ս նորէն տուն.

Ու թողելով առանձին Գաղսնի ձամբուն մեջ սրտիս,
 Գուցէ՛ մոռնաս այլեւս զիս...

— Նախ քան մեկնիլդ, հեղ մը ես դարձու՛ր աջերդ
 Անցորդ եղբա՛յրն իմ բարի. [անարատ,

Տես ի՛նչպիսի շլացմամբ Գաղսնի ձամբուն գիծն արծաթ՝
 Մինչեւ երկինք կ'երկարի...

1936 - 1937

8 Ա Ն Կ

Անցորդին	5
Ա. Հեռունե՛ր... հեռունե՛ր...	
Հեռունե՛ր... հեռունե՛ր...	9
Մթնշաղ	10
Կարօտ	11
Մեռնող ժամուան անկիւնէն	13
Իրիկուններ	15
Կարմիր իրիկուն	17
Սերահարս	18
Իրիկուն	19
Ձայներ իրիկուան մէջ...	20
Բլրան լանջին	21
Ճամբուն երկայնքին	22
Մեռելոցի իրիկուն	23
Այս վարդ իրիկուան...	24
Դաշտանկար	25
Աշնային	26
Խոնջէնք	27
Դաշտին վրայ	28
Խճանկար	29
Նունուֆարներ	30
Յայդապար	31
Կիսաստուերին մէջ...	32
Անձրեւ	33
Հրաժեշտ	35
Յետ միջօրեայ թախիժ	37
Հեթանոս իրիկուններ	38
Իրիկուան կրօնք	40
Անուշաւան	41
Հեթանոսութիւնս	42

Խաչելութիւն	43
Տարփանք	45
Երանգապնակս	47
Յիշատակ բնութիւն	49
Լուսութիւն...	50

Բ. Կապոյտ հեփար

Հեքիաթային	53
Պարիկը	54
Համբոյրը	56
Մեղրալուսին	57
Ճամբան	59
Մոռցուած պատշգամբ	60
Սուարը	61
Անցորդուհիի մը — Ա. Սիրեցի... — Բ. Անունդ	62
Գաղտնի Սէրս	64
Շատրուան	65
Սրինգներ — Ա. Հակում — Բ. Հմայք — Գ. Ծփանք	66
Մանկութիւնս	72
Մանկութեան կարօտ	74
Եկեղեցւոյ մութին մէջ...	76
Ներքին բնակար	78
Հին ոտնաձայներ...	79
Պարտէզս	81
Վաղեմի ժամադրաւայրը	82
Երգ անձրեւի	84
Մշուշին մէջ...	86
Մանեակ	87
Հովազար	88
Վարդեր ու ձեռքեր	89
Հրամեցի պահ	91

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

36875